ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων ιστορικών όρων**:**

α. Κόμμα Γ. Θεοτόκη

β. Διχοτόμηση του χαρτονομίσματος

γ. Επιτροπή Αποκαταστάσεως Προσφύγων (ΕΑΠ)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας το γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πληροφορία και δίπλα του τη λέξη **Σωστό**, αν η πληροφορία είναι σωστή, ή τη λέξη **Λάθος,** αν η πληροφορία είναι λανθασμένη:

α. Η ενσωμάτωση των Ιονίων Νήσων στην Ελλάδα έγινε το 1881.

β. Στη Β΄ Εθνοσυνέλευση του Άστρους συγκροτήθηκαν δύο ισχυρά κόμματα, των προκρίτων και των κλεφτοκαπεταναίων.

γ. Με το Σύνταγμα του 1927 στη θέση του Προέδρου της Δημοκρατίας τοποθετήθηκε βασιλιάς.

δ. Στην Εθνοσυνέλευση του 1843-1844, στην τρίτη φάση της αντιδικίας αυτοχθόνων-ετεροχθόνων το ενδιαφέρον επικεντρώθηκε στο θέμα των όρων εκλογής των βουλευτών.

ε. Στις 14 Φεβρουαρίου 1913 αφαιρέθηκαν από το φρούριο της Σούδας οι σημαίες των Μ. Δυνάμεων και της Τουρκίας.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Ποια ήταν η δομή και η οργάνωση του κόμματος των Φιλελευθέρων κατά την περίοδο 1910-1912;

Μονάδες 12

ΘΕΜΑ Β2

Ποιο ήταν το έργο που επιτέλεσε η πρώτη Κυβέρνηση της Κρητικής Πολιτείας;

Μονάδες 13

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις και τις πληροφορίες από τα κείμενα που σας δίνονται, να αναφερθείτε:

α. στη δημιουργία του προσφυγικού συνοικισμού της Ερμούπολης της Σύρου κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Επανάστασης (μονάδες 15) και

β. στους λόγους που οδήγησαν στην ανάδειξη της Σύρου σε ισχυρό ναυτιλιακό κέντρο μετά την Επανάσταση του 1821 (μονάδες 10).

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Οι πρώτοι φυγάδες εις την άλλοτε έρημον ταύτην ακτήν της Σύρου ήσαν οι Κυδωνιείς. Ηκολούθησαν οι Χίοι […], Σμυρναίοι, Κρήτες, Θεσσαλοί, Μακεδόνες και άλλοι. Ενταύθα κατέφυγε και μέγα πλήθος προσφύγων εκ της Τήνου, ιδίως μετά την πανώλη, ως και εξ άλλων γειτονικών νήσων.

Οι ευρόντες άσυλον εις την Σύρον συγκατελέγοντο μεταξύ των πτωχοτέρων, διότι οι πλούσιοι συνήθως κατέφευγον εις τας Ιονίους νήσους και εις την Ευρώπην. Μετ' ολίγον όμως, ότε κατενοήθη η σπουδαιότης του λιμένος της νήσου δια την διεξαγωγήν του εμπορίου της Ανατολής, ήρχισαν να προσφεύγουν και πλούσιοι ομογενείς. […]

Οι εντόπιοι γενικώς εφέροντο προσηνώς* προς τους πρόσφυγας και ετήρουν μάλλον επιφυλακτικήν στάσιν απέναντι αυτών, διότι ενόμιζον, ότι ούτως απέφευγον την σύγκρουσιν είτε προς την ελληνικήν είτε προς την τουρκικήν κυβέρνησιν. Παρά ταύτα όμως […], ανησύχουν εκ της διαρκούς προσελεύσεως και συσσωρεύσεως των προσφύγων εις την παραλίαν της νήσου. […] Η αμφίρροπος όμως στάσις των καθολικών κατά τας αρχάς της ελληνικής επαναστάσεως, ως και αι δια κτηματικούς λόγους κυρίως εγερθείσαι εν Σύρω έριδες μεταξύ εντοπίων και προσφύγων, ανέξεσαν** […] την από αιώνων υπολανθάνουσαν θρησκευτικήν διαίρεσιν των κατοίκων.

Πραγματικώς οι πρόσφυγες ελθόντες εγκατεστάθησαν εις γαίας καλλιεργημένας και ακαλλιεργήτους, αι οποίαι ήσαν και οι περισσότεραι, ανηκούσας εις τους εντοπίους. […] Το ότι εσημειώθησαν επεισόδια μεταξύ γηγενών και προσφύγων δια κτηματικούς λόγους δεν είναι διόλου άξιον απορίας.

εκπαιδευτικός οργανισμός
OPIZONTES
ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

* *προσηνώς:* με καλοσύνη
** *ανέξεσαν*: αναζωπύρωσαν
Απόστολος Βακαλόπουλος, *Πρόσφυγες και Προσφυγικόν Ζήτημα κατά την Επανάστασιν του 1821*, Θεσσαλονίκη 1939, σελ. 68-69 (διασκευή).

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Σε ζηλευτή θέση, πάνω στο σταυροδρόμι των θαλάσσιων δρόμων που συνδέουν την Κωνσταντινούπολη, τη Σμύρνη, τη Θεσσαλονίκη ή τη Μαύρη Θάλασσα με τα μεγάλα λιμάνια της δυτικής Μεσογείου, στο περιθώριο των συγκρούσεων του μεγάλου πολέμου, καθώς, επειδή οι κάτοικοι της άνω Σύρου ήταν καθολικοί, το νησί τελούσε υπό γαλλική προστασία κατά τη διάρκεια έναρξης του αγώνα, η πόλη του Ερμή θα γίνει, μέσα σε λίγα χρόνια, το σημαντικότερο κέντρο του εμπορίου του Αρχιπελάγους (Αιγαίου).
Χριστίνα Αγριαντώνη, *Οι απαρχές της εκβιομηχάνισης τον 19ο αιώνα*, Αθήνα 1986, σελ. 84 (διασκευή).

ΘΕΜΑ Δ1

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις και τις πληροφορίες από τα κείμενα που σας δίνονται, να παρουσιάσετε:

α. τον ρόλο του Κ. Κωνσταντινίδη στον αγώνα για τη δημιουργία μιας αυτόνομης Ποντιακής Δημοκρατίας (μονάδες 11) και

β. τη στάση του Ελ. Βενιζέλου σχετικά με τις εθνικές διεκδικήσεις των Ποντίων και την αντίθεσή τους σ' αυτή κατά την περίοδο διεξαγωγής του Συνεδρίου Ειρήνης στο Παρίσι (μονάδες 14).

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Οι προπολεμικές δεσμεύσεις των νικητριών Δυνάμεων περί εφαρμογής της αρχής της αυτοδιάθεσης ως βάσης για την αναδιοργάνωση του μεταπολεμικού κόσμου δημιούργησαν τις προϋποθέσεις για τη διατύπωση κάθε είδους εθνικών διεκδικήσεων. Επιπλέον, το ελληνικό κράτος είχε βρεθεί στην πλευρά των νικητών εν αντιθέσει με την ηττημένη Οθωμανική Αυτοκρατορία. Οι […] εξελίξεις αυτές δημιούργησαν στον Κωνσταντινίδη την αίσθηση του επείγοντος: «Συστάσει υψηλών φιλικών κύκλων δυναμένων ως εκ της θέσεώς των να γνωρίζωσι την εν γένει κατάστασιν, έκρινα καλόν να συγκαλέσω 22 Ιανουαρίου / 4 Φεβρουαρίου 1918 το Παμποντιακόν Συνέδριον εν Μασσαλία.[…]». Τα πράγματα για τον Κωνσταντινίδη ήταν ξεκάθαρα: οποιαδήποτε περαιτέρω καθυστέρηση της έναρξης των εργασιών του παμποντιακού συνεδρίου μεγιστοποιούσε τον κίνδυνο να μείνει η ποντιακή περιοχή εκτός νυμφώνος κατά τον τελικό διακανονισμό των εκκρεμών πολεμικών ζητημάτων.
Ελευθερία Κυφωνίδου, *Ποντιακό Ζήτημα: Στρατηγικές επιλογής και αδιέξοδα, 1917-1922*, Ιωάννινα 2022, σελ. 72 (διασκευή).

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Οι εδαφικές διεκδικήσεις της Ελλάδας διατυπώθηκαν αναλυτικά στο υπόμνημα που υπέβαλε ο Βενιζέλος προς τη Συνδιάσκεψη στις 17/30 Δεκεμβρίου 1918. […] Αναγνωρίζοντας τις αντικειμενικές δυσχέρειες που προέκυπταν λόγω της γεωγραφικής απομόνωσής του από τις υπόλοιπες περιοχές με πυκνό ελληνικό πληθυσμό, ο Βενιζέλος απέφυγε να διατυπώσει διεκδικήσεις για τον Πόντο. Η Ελλάδα, ακόμα και αν εξασφάλιζε τη συγκατάθεση των Μεγάλων Δυνάμεων, δεν ήταν σε θέση να παρέμβει στρατιωτικά στην περιοχή προκειμένου να επιβάλει με τη δύναμη των όπλων, εάν αυτό απαιτούνταν, τη θέλησή της. Ταυτόχρονα, δεδομένου ότι σοβαρές αμφιβολίες εκφράζονταν για τη δυνατότητα των Ποντίων να αντιμετωπίσουν μόνοι τους ενδεχόμενες τουρκικές πιέσεις, ο Βενιζέλος απέρριψε και τη λύση της ίδρυσης ανεξάρτητου ποντιακού κράτους. Εισηγήθηκε, ωστόσο, την ενσωμάτωση του Πόντου […] στη νεοσυσταθείσα Αρμενική Δημοκρατία, στο πλαίσιο της οποίας εικαζόταν ότι οι Έλληνες θα απολάμβαναν πλήρους ισονομίας και ισοπολιτείας, διασφαλίζοντας έτσι τη συνέχιση της παρουσίας τους και την ευημερία τους στις πατρογονικές τους εστίες.
Αντώνης Κλάψης, *«Στο κλουβί της Ελλάδος της στενής μας κλεισμένοι»: Πολιτική και διπλωματία της ελληνικής εθνικής ολοκλήρωσης, 1821-1923,* Αθήνα 2019, σελ. 297, 300.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Στις αρχές Φεβρουαρίου 1919, αναπτύσσοντας ο Βενιζέλος στο Ανώτατο Συμβούλιο τις ελληνικές διεκδικήσεις, εξέφρασε την αντίθεσή του για τη δημιουργία Ποντιακής Δημοκρατίας και υποστήριξε την ένταξη της Τραπεζούντας στο Αρμενικό κράτος […]. Όπως ήταν φυσικό όμως προκάλεσε και πάλι αντιδράσεις των Ποντίων, που στην Κωνσταντινούπολη εκδηλώθηκαν με την υποβολή υπομνημάτων προς τους αρμοστές των Δυνάμεων, στα οποία επαναλάμβαναν το αίτημα της ενώσεως με την Ελλάδα ή τουλάχιστον της δημιουργίας «Ελληνικής Δημοκρατίας του Πόντου».
Έφη Αλλαμανή και Κρίστα Παναγιωτοπούλου, «Το ζήτημα του Πόντου» στο: *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, τόμος ΙΕ΄, Αθήνα 1978, σελ. 113 (διασκευή).

εκπαιδευτικός οργανισμός
OPIZONTES
ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

α. «Το κόμμα του Γ. Θεοτόκη... των Αντιβενιζελικών.» (βλ. σχολ. εγχειρ. σελ. 92-93)
β. «Το Μάρτιο του... συνέπειές της.» (βλ. σχολ. εγχειρ. σελ. 50-51).
γ. «Η ελληνική κυβέρνηση... οριστική στέγαση.», «Η ΕΑΠ λειτούργησε ... στους πρόσφυγες.» (βλ. σχολ. εγχειρ. σελ. 153, 156).

ΘΕΜΑ Α2

α. Λάθος
β. Σωστό
γ. Λάθος
δ. Σωστό
ε. Σωστό

ΘΕΜΑ Β1

«Όσον αφορά τη δομή... κάθε άλλο κόμμα.» (βλ. σχολ. εγχειρ. σελ. 91-92).

ΘΕΜΑ Β2

«Η πρώτη κυβέρνηση... εγκατάστασής του.» (βλ. σχολ. εγχειρ. σελ. 208).

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

α. Κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Επανάστασης, η Ερμούπολη της Σύρου αποτέλεσε αντιπροσωπευτικό δείγμα αυτοτελούς και ακμαίου προσφυγικού συνοικισμού. Η ίδρυσή του δεν σχετίζεται με κυβερνητικές πρωτοβουλίες αλλά οφείλεται σε επιλογή των οικιστών του, οι οποίοι κατέκλυσαν την παραλία της Σύρου από το 1821 έως το 1824. Επρόκειτο για Έλληνες πρόσφυγες από όλα τα μέρη της Ελλάδας («Αποτελεί...Χίους.», βλ. σχολ. εγχειρ. σελ. 122). Σύμφωνα με το Κείμενο Α΄ οι πρώτοι που κατέφυγαν στη Σύρο ήταν οι Κυδωνιείς και ακολούθησαν Σμυρναίοι, Κρήτες, Θεσσαλοί, Μακεδόνες, Ψαριανοί και Χίοι. Ιδιαίτερη περίπτωση αποτελούν οι πρόσφυγες της Τήνου οι οποίοι συγκεντρώθηκαν στη Σύρο μετά το ξέσπασμα της επιδημίας την πανώλης («Οι πρώτοι φυγάδες... ήσαν.»).

Στη Σύρο, αρχικά, κατέφευγαν πρόσφυγες από τα χαμηλά οικονομικά στρώματα, καθώς οι πλούσιοι επέλεγαν τα Ιόνια νησιά (τα οποία βρίσκονταν υπό αγγλική κατοχή) και χώρες της Ευρώπης («Οι ευρόντες... ομογενείς.»). Σύντομα, όμως, έγινε αντιληπτή η σπουδαιότητα της θέσης του λιμανιού της ως εμπορικός κόμβος. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με το αδιαχώρητο των γειτονικών νησιών και την ουδέτερη στάση που τηρούσε το νησί στα πρώτα επαναστατικά χρόνια αποτέλεσαν τους λόγους της αθρόας προσέλευσης προσφύγων, συμπεριλαμβανομένων και των πλουσίων ομογενών («Η συμφόρηση... προσέλευση.», βλ. σχολ. εγχειρ. σελ. 122) .

Η αντίδραση των ντόπιων Συριανών, απέναντι στους πρόσφυγες, γενικά, ήταν θετική. Τους αντιμετώπισαν, σύμφωνα με το κείμενο Α΄, με καλοσύνη και επιφυλακτικότητα, αποσκοπώντας στην αποφυγή συγκρούσεων είτε με την ελληνική είτε με την τουρκική κυβέρνηση («Οι εντόπιοι... κυβέρνησιν.»). Στη συνέχεια, όμως, η ανοχή των ντόπιων μετατράπηκε σε αντίδραση, καθώς παρακολουθούσαν την διαρκή συσσώρευση προσφύγων στο νησί τους. Η συγκεκριμένη στάση πηγάζει από κτηματικούς και θρησκευτικούς λόγους («Η αμφίρροπος... κατοίκων.»). Διαμάχες προκλήθηκαν ανάμεσα στους ντόπιους Συριανούς και τους νεοφερμένους πρόσφυγες όταν οι τελευταίοι εγκαταστάθηκαν σε καλλιεργημένες ή ακαλλιέργητες εκτάσεις που ανήκαν στους ντόπιους («Πραγματικώς... απορίας.»). Οι κτηματικές διαφορές σύντομα πήραν τη μορφή επεισοδίων και η όλη κατάσταση επιδεινονόταν από τη διαφορά δόγματος μεταξύ καθολικών και ορθόδοξων προσφύγων («Οι ντόπιοι Συριανοί... προσφύγων.», βλ. σχολ. εγχειρ. σελ. 122).

β. Μετά τα δύσκολα χρόνια της Επανάστασης του 1821, στο νεοσύστατο ελληνικό κράτος, η Σύρος αναδείχθηκε σε ισχυρό -όχι μόνο για τα ελληνικά μέτρα- ναυτιλιακό κέντρο. Σύμφωνα με το κείμενο Β΄, η εξέλιξη της Σύρου οφείλεται στη στρατηγική θέση του λιμανιού της, το οποίο αποτελούσε σταυροδρόμι θαλάσσιων διαδρομών που συνέδεαν τα σημαντικότερα εμπορικά κέντρα της Ανατολής με τα λιμάνια της δυτικής Μεσογείου. Η Σύρος βρισκόταν στο κέντρο του Αιγαίου και αποτελούσε ενδιάμεσο ναυτικό και

εμπορικό κέντρο συνδέοντας τη Μαύρη Θάλασσα, την Κωνσταντινούπολη, τη Σμύρνη και τη Θεσσαλονίκη με τον Δυτικό κόσμο («Στο ελληνικό κράτος... ναυτιλιακού κέντρου.», βλ. σχολ. εγχειρ. σελ. 20-21).
Σημαντικός παράγοντας ανάπτυξης της Σύρου υπήρξε η θρησκευτική ιδιαιτερότητα των κατοίκων του νησιού. Επειδή οι κάτοικοι της άνω Σύρου ήταν καθολικοί, τα πρώτα χρόνια της επανάστασης το νησί βρισκόταν υπό γαλλική προστασία, γεγονός που κατέστησε τη Σύρο ένα ασφαλές μέρος στο Αιγαίο και κατά συνέπεια κατάλληλο για την ανάπτυξη εμπορικών δραστηριοτήτων («Σε ζηλευτή θέση... Αιγαίου.»). Στην εξέλιξη της Σύρου, τέλος, σημαντικό ρόλο διαδραμάτισαν οι Έλληνες έμποροι των παροικιών («Στην ανάπτυξη αυτή... στην Αίγυπτο.», βλ. σχολ. εγχειρ. σελ. 21).

ΘΕΜΑ Δ1.

α. Στην Ευρώπη πρωτεργάτης του αγώνα για τη δημιουργία ενός αυτόνομου ποντιακού κράτους ήταν ο Κ. Κωνσταντινίδης, ο οποίος από τη Μασσαλία με διαδοχικά υπομνήματα ενημέρωνε τις συμμαχικές δυνάμεις για την τραγική κατάσταση που επικρατούσε στον Πόντο. Ο ίδιος επίσης τύπωσε και κυκλοφόρησε χάρτη που όριζε τα σύνορα της προτεινόμενης ποντιακής δημοκρατίας. Αυτό το χάρτη τύπωσε και σε απλό σχήμα ταχυδρομικού δελτίου (καρτ-ποστάλ) με γραπτό κείμενο στα γαλλικά: «Πολίτες του Πόντου ξεσηκωθείτε! Θυμίστε στα φιλελεύθερα έθνη τα ύψιστα δικαιώματά σας για τη ζωή και την ανεξαρτησία» (βλ. σχολ. εγχειρ. σελ. 250). Το γεγονός ότι η έκβαση του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου έδειχνε ότι η Ελλάδα θα βρισκόταν από την πλευρά των νικητών και η Οθωμανική αυτοκρατορία από αυτή των ηττημένων σε συνδυασμό με τις υποσχέσεις των Συμμάχων για την διασφάλιση του δικαιώματος της αυτοδιάθεσης των εθνών δημιούργησαν, όπως χαρακτηριστικά επισημαίνεται και στο κείμενο Α΄, στον Κ. Κωνσταντινίδη την αίσθηση του κατεπείγοντος. («Οι προπολεμικές δεσμεύσεις... του επείγοντος.»). Εκτιμώντας δηλαδή ότι οποιαδήποτε καθυστέρηση στην διατύπωση των ποντιακών αιτημάτων αύξανε τον κίνδυνο να μείνει η περιοχή εκτός των μεταπολεμικών διακανονισμών, σε συνδυασμό με την παρότρυνση διαφόρων φιλικών προς τον ποντιακό αγώνα δυνάμεων, αποφάσισε την σύγκλιση του πρώτου παγκόσμιου Παμποντιακού Συνεδρίου στη Μασσαλία στις 22 Ιανουαρίου / 4 Φεβρουαρίου 1918 («Συστάσει υψηλών... πολεμικών ζητημάτων.»). Στο αισιόδοξο κλίμα συνέβαλε και η ρωσική επανάσταση η οποία ξεσήκωσε τους Έλληνες του Πόντου για το δικό τους εθνικό αγώνα ενώ στα πλαίσια του συνεδρίου ο ίδιος ο Κ. Κωνσταντινίδης, με τηλεγράφημα που έστειλε στον Α. Τρότσκι, ζήτησε επίσημα την υποστήριξη της Σοβιετικής Ένωσης (βλ. σχολ. εγχειρ. σελ. 250).

β. Η κυβέρνηση του Ελευθερίου Βενιζέλου ήταν αρχικά σύμφωνη με τον αγώνα και τις εθνικές διεκδικήσεις των Ποντίων. Στο συνέδριο Ειρήνης όμως στο Παρίσι, που άρχισε το Δεκέμβριο του 1918, ο Ελ. Βενιζέλος πιέστηκε από τις συμμαχικές δυνάμεις και δεν συμπεριέλαβε τον Πόντο στο φάκελο των ελληνικών διεκδικήσεων που κατέθεσε στη Συνδιάσκεψη στις 17/30 του ίδιου μήνα. Στην απόφαση του αυτή έπαιξαν σημαντικό ρόλο, σύμφωνα και με το δεύτερο παράθεμα, οι αντικειμενικές δυσκολίες που δημιουργούσε η γεωγραφική θέση του Πόντου. Η απόσταση που τον χώριζε από άλλες περιοχές της Μικράς Ασίας με πυκνό ελληνικό πληθυσμό αλλά και από την ίδια την Ελλάδα συνέτειναν στην απομόνωση του, καθιστώντας πρακτικά αδύνατη οποιαδήποτε επέμβαση του ελληνικού στρατού για την προάσπιση της αυτονομίας του («Οι εδαφικές διεκδικήσεις... τη θέληση της.»). Την ίδια στιγμή ο Βενιζέλος απέρριψε την λύση ίδρυσης ενός ανεξάρτητου ποντιακού κράτους καθώς υπήρχαν αμφιβολίες και για το κατά πόσο θα ήταν αρκετά ισχυρό ένα τέτοιο μόρφωμα να αντισταθεί μόνο του στις πιέσεις που θα του ασκούνταν από την πλευρά της Τουρκίας. («Ταυτόχρονα, δεδομένου... ποντιακού κράτους.»). Έτσι, παρά τις έντονες διαμαρτυρίες των Ελλήνων του Πόντου, συμφώνησε να παραχωρηθεί η περιοχή στην υπό ίδρυση Αρμενική Δημοκρατία, εντός της οποίας υπήρχε η εκτίμηση ότι το ελληνικό στοιχείο θα διασφάλιζε πλήρη ισονομία και ισοπολιτεία που θα του επέτρεπαν να συνεχίσει την παρουσία του στις πατρογονικές εστίες. («Εισηγήθηκε, ωστόσο... εστίες.»).

Την ίδια θέση, όπως σημειώνεται στο Κείμενο Γ΄, υποστήριξε ο έλληνας πρωθυπουργός και στις αρχές Φεβρουαρίου του 1919 ενώπιον του Ανωτάτου Συμβουλίου, προτείνοντας συγκεκριμένα την ένταξη της Τραπεζούντας στο Αρμενικό κράτος («Στις αρχές Φεβρουαρίου... Αρμενικό Κράτος.»).

Η πρόταση του Ελ. Βενιζέλου προκάλεσε μεγάλη απογοήτευση στους Έλληνες του Πόντου, οι οποίοι στα διάφορα συνέδρια που πραγματοποίησαν στο Μπακού, στο Κρασνοντάρ, στο Βατούμ και στη Μασσαλία, διαμαρτυρήθηκαν έντονα για τη στάση της ελληνικής κυβέρνησης (βλ. σχολ. εγχειρ. σελ. 250-251). Παράλληλα, σύμφωνα με το τρίτο παράθεμα, υπέβαλαν μια σειρά από υπομνήματα στους αντιπροσώπους των Δυνάμεων που βρίσκονταν στην Κωνσταντινούπολη, ζητώντας αν όχι την ένωση του Πόντου με την Ελλάδα, τουλάχιστον τη δημιουργία μιας ανεξάρτητης ποντιακής δημοκρατίας («Όπως ήταν φυσικό... του Πόντου".»). Πολλά ποντιακά σωματεία έστειλαν τότε τηλεγραφήματα στο Παρίσι για να μεταπείσουν τον πρωθυπουργό, τον οποίο επισκέφθηκε μάλιστα τον Απρίλιο του 1919 ο μητροπολίτης Χρύσανθος. Μετά τη διεξοδική ενημέρωση που έλαβε ο Έλληνας πρωθυπουργός από τον Χρύσανθο, για το Ποντιακό Ζήτημα, αποφάσισε να ενισχύσει τις προσπάθειες των Ποντίων και έδωσε την έγκρισή του στο μητροπολίτη να συνεχίσει την

προσπάθεια ενημέρωσης όλων των πολιτικών που έλαβαν μέρος στη Συνδιάσκεψη. Οι περισσότεροι από αυτούς, με εξαίρεση τους Άγγλους αντιπροσώπους, είδαν με πολλή κατανόηση τα αιτήματα των Ελληνοποντίων. Συγκεκριμένα, στην πρόταση του μητροπολίτη να γίνει ο Πόντος ανεξάρτητο κράτος υπό ελληνική εντολή, ο Πρόεδρος των Η.Π.Α. Ουίλσον απάντησε: «Είναι θαυμάσια όσα μου λέτε. Ο Πόντος πρέπει να γίνει ανεξάρτητος. Μίαν ψήφον έχω εις την Συνδιάσκεψιν, αλλά θα την διαθέσω υπέρ του λαού σας» (βλ. σχολ. εγχειρ. σελ. 251).

Επιμέλεια:
Φαρσάρη Ελένη • Ξυδάκης Μύρωνας

ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ